

Proč se říká „von je to takovej halama“

Slovo halama si můžeme vykládat libovolně jako člověka hloupého, neurvalého, neotesaného. Halama je také málo bystrý, nebo nezvladatelný pes. Kdysi to byla docela hrubá nadávka a její původ nacházíme na samém začátku 16. století. Tehdejší pražské události si však žádají úvod do poměrů té doby.

Pražská města pořádala výroční trhy a při nich pravidelně docházelo k malým „obchodním“ válkám. Jedno město žárlilo na druhé, že se trhovci z dalekých krajů¹ nesjíždějí právě k nim a oni tak přicházejí o zisky. Třenice a tahanice, nezřídka i všelijaké podrazy vedly k zákonu, který stanovil po dobu trhů tzv. frýd. Byl to mír, nebo spíš příměří, jehož porušení se nevyplácelo. Proběhl okamžitý soud, který každého provinilce velmi tvrdě potrestal. Docela smutný je příběh mladého rytíře Jana Kopidlanského.²

*Jan, matčin miláček, bydlel s ní v Kopidlně. O práci nedbal, staral se víc o zábavu, navštěvuje často sousední zemany, kde všude byl vítaným hostem. Byl to mladík pěkně rostlý, veselý, vtipný, jen k ženění se neměl, ačkoli nemálo okolních bohatých nevěst šlo by rádo s ním k oltáři. Na naléhání jeho bratrů ho matka poslala do Prahy, aby si našel službu u nejvyššího písaře pana Hořického.*³

Kopidlanský přibyl do Prahy právě v čase trhu na Staroměstském rynku. Navečer se v hospodě seznámil s Janem Cukrem z Tamfeldu. Hráli karty a méně opilý Cukr vyhrával pořád víc, až Kopidlanskému nezbyl ani groš. Zůstala mu v ruce jen načatá láhev kořalky, co mu Cukr daroval. Pomalu svítalo, když se mladík uložil ke spaní v Kopidlanských domě u Týna. Když trochu vystřízlivěl, zděsil se, že je dočista bez peněz, ale svůj úlek utopil v dalším pití. Vyšel do ulic a co čert nechtěl, na rynku potkal Cukra. Ukazoval na něj, osočil ho, nadal mu do psů a hanebných zlodějů, až vypukla bitka. Jediné, co Kopidlanský neprohrál, byla jeho dýka. Skončila v prsou protivníka. Stalo se to 3. října roku 1506. Purkrabí Starého Města pražského Daniel Rauš se rozhodl zakročit s největší přísností. Trest musí být vykonán hned, aby na měšťany a všechny trhovce zapůsobil jako odstrašující příklad. Také proto, aby si uvědomili, jakou mocí vládne purkmistr hlavního města království. Soud se poradil velmi rychle.

„Po západu slunce na Staroměstském rynku poblíž pranýře, v přítomnosti purkmistra Rauše, konšelů Habáně a Štolce i rychtáře Formánka kat v dvou barevných nohavicích a červené kamizole dvouručním mečem mistrovskou ranou utal hlavu Kopidlanského. Potom se svým pomocníkem trup popraveného uložil do hrubé, nenatřené truhly, kterou na káře odvezli za město do vsi Proseku, kde nebožtíka zahrabali poblíž kaple.“⁴

Tak se stalo, že nejstarší bratr popraveného Jana z Kopidlna, rytíř Jiří Kopidlanský, zaslal opověď (středověké právo vyhlásit válku) nikomu menšímu a méně významnějšímu než bylo hlavní město Českého království. Nebudu popisovat, co se dělo. Je jasné, že nepřitelem Prahy byl každý spojenec Kopidlanského. Nejstručnější jsou opět citace.⁵ *„V pondělí, dne sv. Disuisie jest Halama z Běchar na Pohořelci u božích muk mezi oděnci, kterých ze Starého a Nového Města na několik set. A ten Halama mnoho vyzrál na některé pány a rytířstvo a na tom umřel, že jest Kopidlanského přechovával a pomoc činili penězi i koňmi proti Pražanům a jiným městům...“*

Halama z Běchar, jméno staročeské rodiny zemanské. Jeden z tohoto rodu sloužil Jiříkovi Kopidlanskému, když opověděl městům Pražským a najímal lidi, aby Hradec Králové vypálili. Zajali ho Hradečtí, zmučili a r. 1508 pak byl dodán do Prahy a v r. 1509 stat na Pohořelci.

Ottův slovník naučný

Jméno Pohořelec se dlouho připisovalo častým požárům. Nejhorší byl v roce 1742, kdy vtrhla do Prahy francouzská vojska. Pohořelec byl vypálen až do základů a strhli i ohořelé zdi, aby si mohli zřídit palebné posty pro děla. Jenže Pohořelec měl své jméno už mnohem dřív; nyní se soudí, že má svůj název proto, že se táhne po hoře.

¹ Kramáři byli nejenom z Čech, ale i z Bavor, ze Saska, z Polska.

² Volně podle Václava Cibuly, *Nové pověsti pražské*

³ Josef Veselý v pořadu ČRO Toulky českou minulostí, díl 300 a 301

⁴ Citát jako v pozn. 3.

⁵ Zdroj: https://jicinsky.denik.cz/zpravy_region/potomek-vladyky-z-bechar

